

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Заклад вищої освіти	Уманський національний університет садівництва
Освітня програма	36690 Економіка
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	051 Економіка

Цей експертний висновок складений за результатами розгляду галузевою експертною радою (ГЕР) акредитаційної справи. Розгляд справи ГЕР є частиною акредитаційної процедури Національного агентства і здійснюється на основі поданих закладом відомостей про самооцінювання освітньої програми, а також звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ГЕР - галузева експертна рада

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

09.09.2021 р.

Справа № 1236/АС-21

Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" у складі:

Шаульська Лариса Володимирівна – головуючий,
Величко Олександр Петрович,
Фісун Олександр Анатолійович,
Фалько Наталя Миколаївна,
Орловська Юлія Валеріївна,
Оксамитна Світлана Миколаївна,
Мацієвський Юрій Володимирович,
Кужелєв Михайло Олександрович,
Жарова Любов Валеріївна,
Горошко Олена Ігорівна,
Ларіонов Станіслав Олександрович,

за участі запрошених осіб:

Мальований Михайло Іванович, проректор з науково-педагогічної роботи – представник ЗВО,
Мудрак Руслан Петрович – гарант ОП,

розглянула на своєму засіданні матеріали акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми:

Назва ЗВО	Уманський національний університет садівництва
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	36690
Назва ОП	Економіка
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

За результатами розгляду акредитаційної справи галузева експертна рада

РЕКОМЕНДУЄ

ухвалити рішення про акредитацію.

За – 11, Проти – 0

1. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР

підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, або для призначення повторної акредитаційної експертизи, відсутні

наявні підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

наявні підстави для призначення повторної акредитаційної експертизи

2. Обґрунтування ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає власну оцінку відповідності освітньої програми, базуючись на змісті звіту експертної групи та інших матеріалах акредитаційної справи.

Заповнення полів «Обґрунтування» є обов'язковим, якщо ГЕР змінює рівень відповідності, визначений експертною групою, або підтверджує рівень відповідності А, Е чи F. У цих випадках необхідно заповнити обґрунтування не менше як за одним підкритерієм у межах відповідного критерію.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

Цілі програми відповідають профілю ЗВО, поєднують орієнтацію на загальноекономічні тренди і галузеву специфіку

1.2 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

не застосовується

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

Проведений розробниками програми аналіз попиту зовнішнього середовища на випускників ОНП "Економіка" УНУС є поверхневим та практично не стосується предметного поля спеціальності

1.4 Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності).

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

не застосовується

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

2.1 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

не застосовується

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання

ЕГ відмічає недостатньо опрацьоване логіко-структурне обґрунтування передбачених освітніх компонентів та часткову неузгодженість переліків заявлених результатів навчання і компетентностей в робочих програмах

2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

не застосовується

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

не застосовується

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

не застосовується

2.6 Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям

не застосовується

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

не застосовується

2.8 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

не застосовується

2.9 Структура освітньої програми та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою у разі її здійснення узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

не застосовується

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

3.1 Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

не застосовується

3.2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми

не застосовується

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання

кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

ГЕР підтримує висновки ЕГ щодо обмеженості форм і методів навчання і викладання, передбачених робочими програмами дисциплін в контексті їх відповідності задачам освітньої програми третього рівня. Конкретними проявами невідповідності є такі (зазначено ГЕР на основі результатів фахового аналізу членів ЕГ та робочих програм дисциплін): в змісті курсів недостатньо простежується орієнтація на предметне поле спеціальності (стосується дисциплін "Інформаційні технології в науковій діяльності", "Методологія та організація наукових досліджень в економіці"); викладачі широко використовують для оцінювання здобувачів реферати та інші письмові роботи, проте їх зміст і формат не забезпечують достатніх умов для розвитку дослідницької компетентності; недостатньо є орієнтація здобувачів на використання математичного інструментарію для проведення досліджень. З повагою до автономії ЗВО та академічної свободи викладачів, ГЕР рекомендує проаналізувати зазначений контекст реалізації ОНП "Економіка" з метою модернізації підходів

4.2 Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)

не застосовується

4.3 Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми

не застосовується

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

В змісті дисциплін недостатньо представлені результати діяльності наукових шкіл, які забезпечують реалізацію ОНП "Економіка"

4.5 Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти

ЗВО має досягнення в сфері інтернаціоналізації, проте вони обмежено стосуються ОНП "Економіка", зміст освітніх компонентів недостатньо враховує міжнародний контекст діяльності дослідників-економістів

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

5.1 **Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь**

не застосовується

5.2 **Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)**

не застосовується

5.3 **Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, які забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми**

не застосовується

5.4 **У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності**

не застосовується

Критерій 6. Людські ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

6.1 **Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання**

не застосовується

6.2 **Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми**

не застосовується

6.3 **Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу**

не застосовується

6.4 **Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців**

Галузева прикладна орієнтація ОНП "Економіка" потребує активного системного залучення досвідчених експертів-фахівців до реалізації освітньої та наукової складової програми, проте таких фактів недостатньо. У відповіді на звіт ЕГ ЗВО наводить факти співпраці із зовнішніми фахівцями, посилання на інформацію про проведені заняття. Проте зауваження залишається актуальним, оскільки для освітньо-наукової програми бажаним є залучення також фахівців-практиків, які спроможні зорієнтувати щодо прикладного запиту на дослідження за профілем програми, актуальної для місцевого ринку проблематики досліджень в сфері аграрної економіки

6.5 **Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями**

не застосовується

6.6 **Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності**

не застосовується

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

7.1 Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми гарантують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання

не застосовується

7.2 Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми

не застосовується

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

не застосовується

7.4 Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

не застосовується

7.5 Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

не застосовується

7.6 Наявні чіткі і зрозумілі політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

8.1 Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

не застосовується

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

не застосовується

8.3 Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

Аналіз рецензій, відгуків, коментарів ЕГ є підставою для висновку щодо формального характеру участі роботодавців у забезпеченні якості освіти

8.4 Найважливіша практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми

не застосовується

8.5 Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми

Потребує удосконалення система опитувань внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів за такими напрямками: відсутня можливість диференціації результатів за освітніми програмами; передбачені однакові питання для здобувачів всіх рівнів, що не є обґрунтованим; формулювання питань часто передбачають очікувану відповідь та не завжди сформульовані доступно для респондентів (використовується термінологія, яка є специфічною для фахівців з якості освіти); є питання, відповіді на які не мають перспективи інтерпретації в контексті розвитку системи забезпечення якості освіти; не передбачені процедури реагування на результати опитувань

8.6 Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

не застосовується

8.7 В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

не застосовується

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

9.1 Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін

не застосовується

9.3 Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

не застосовується

Критерій 10. Навчання через дослідження

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

не застосовується

10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень наукових керівників

не застосовується

10.3 Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо)

не застосовується

10.4 Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо

ГЕР підтримує зауваження ЕГ щодо діяльності відділу міжнародних зв'язків УНУС та висновок щодо недостатньої залученості аспірантів до міжнародної академічної спільноти

10.5 Наявна практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

За даними відомостей самооцінювання (продубльованими в звіті ЕГ), науковими керівниками ОНП "Економіка" реалізуються лише ініціативні НДР без фінансування, відсутні приклади практичного впровадження наукових результатів, використання експертного потенціалу вчених, проведення досліджень на замовлення ринку/громади. ГЕР вважає, що це обмежує можливості аспірантів відпрацювати дослідницьку компетентність в контексті специфічного профілю програми.

10.6 Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

не застосовується

3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків. Заповнення цих полів є обов'язковим у всіх випадках, коли ГЕР погодилася або визначила рівень відповідності критерію В, Е чи F.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

З урахуванням специфічного профілю ОНП "Економіка" УНУС доцільним є глибокий аналіз очікувань ринку щодо фахових компетентностей випускника

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

1. Проаналізувати логічні зв'язки між освітніми компонентами та їхній зміст з метою забезпечення повноцінного досягнення заявлених ПРН сукупністю ОК 2. Підвищити системність роботи з розвитку soft skills економістів-дослідників

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Оновити програму вступних випробувань (зміст і перелік літератури для підготовки); передбачити врахування специфіки програми

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

1. Передбачити форми і методи навчання, характер і цілі яких сприяють розвитку дослідницької компетентності здобувачів 2. Зміст курсів потребує оновлення на основі врахування результатів новітніх досліджень в межах предметного поля спеціальності; переліки рекомендованих аспірантам для вивчення джерел рекомендується доповнити науковими публікаціями у провідних міжнародних виданнях за проблематикою курсів 3. Зміст освітніх компонентів ("Інформаційні технології в науковій діяльності", "Методологія та організація наукових досліджень в економіці", "Теорії економічного розвитку" та інші) рекомендується адаптувати до актуальних завдань, що стоять

перед дослідником-економістом 4. Бажано по всіх освітніх компонентах передбачити виконання практичних робіт за темою дисертації здобувача

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

ГЕР підтримує рекомендації ЕГ щодо формування підсумкового балу за дисциплінами та додатково звертає увагу на потребу забезпечення орієнтації систем оцінювання на вимірювання ступеню досягнення заявлених результатів навчання

Критерій 6. Людські ресурси

Забезпечити системний характер залучення експертів/практиків до реалізації освітньої та наукової складової програми; передбачити цільовий характер співпраці в контексті досягнення результатів навчання та відпрацювання компетентностей дослідника

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

1. Передбачити можливість використання здобувачами сучасних програмних продуктів для виконання досліджень 2. Забезпечити на інфраструктурному рівні вирішення задач підвищення кількісно-якісних показників публікаційної активності дослідників, розвитку та підвищення ефективності інтернаціоналізації освітньо-наукової діяльності

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

1. Удосконалити інструментарій опитування зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів щодо якості навчання: забезпечити можливість диференціації результатів за освітніми програмами, категоріями здобувачів; передбачити специфічні питання для здобувачів третього рівня; уникати формулювань питань, відповіді на які є очікуваними або незмістовними; передбачити більше відкритих питань для збору пропозицій та коментарів; розробити і послідовно впроваджувати системи аналізу, систематизації результатів опитувань та прийняття управлінських рішень на їх основі 2. Уникати формального характеру рецензій, пропозицій зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів; працювати із стейкхолдерами в напрямі популяризації їх прав та перспектив свідомої участі в процесах забезпечення якості освітніх програм 3. Забезпечити на інституційному рівні систему контролю змісту освітньої складової програм третього рівня з метою посилення їх орієнтації на формування дослідницької компетентності здобувачів (від змісту навчального контенту, форм і методів навчання, видів індивідуальної та самостійної роботи до систем оцінювання)

Критерій 9. Прозорість та публічність

З метою популяризації ОНП "Економіка" та здобутків вчених системно представити на сайті університету інформацію о наукових школах, актуальних та перспективних напрямках досліджень, оприлюднити профілі вчених та аспірантів, сформувати переліки послуг наукового характеру для локального та галузевого ринку

Критерій 10. Навчання через дослідження

1. Розширити тематику наукових досліджень прикладної спрямованості та реальною перспективою практичного впровадження; ініціювати виконання досліджень за проблематикою ОНП "Економіка" на запит ринку; пропонувати експертні оцінки вчених та результати діяльності наукових шкіл зацікавленим стейкхолдерам 2. Забезпечити системне включення дослідників (наукових керівників, викладачів, аспірантів) у міжнародний контекст розвитку економіки як науки; використовувати широкі можливості е-інтернаціоналізації 3. Активізувати діяльність Ради молодих вчених УНУС (або інших підрозділів університету) в напрямі планування заходів, спрямованих на формування аспірантської спільноти університету; ідентифікувати спільні проблеми і задачі здобувачів всіх освітніх програм третього рівня і запропонувати інституційні підходи до вирішення

4. Додатки

Відсутні

***

Шляхом підписання цього експертного висновку я підтверджую, що внесені до нього відомості про присутніх на засіданні ГЕР і результати голосування членів ГЕР є достовірними, а експертний висновок було схвалено на засіданні ГЕР так, як його викладено вище.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

Головуючий на засіданні ГЕР

ШАУЛЬСЬКА ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА